

Elevenes sosiale kompetanse - hva kan du som lærer gjøre?

Det er en fordel at flest mulig barn og unge opplever de samme sosiale forventningene hjemme og på skolen. Kravene og forventningene er forskjellige i befolkningen, og dette bør lærere ha en klar forståelse av.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 30.03.2016

Barn som fungerer godt sosialt hjemme, trenger ikke nødvendigvis å ha den samme rollen på skolen og omvendt. Det er derfor viktig å vurdere hvilke krav og forventninger skolen stiller til elevenes sosiale kompetanse. Alle lærere bør ha en klar oppfatning av hva som er skolens forventninger til elevene.

Lærerens rolle er viktig

Lærerens interaksjon og dialog med enkeltelever vil også påvirke deres sosiale rolle hos jevnaldrende. Derfor bør læreren ha en oversikt over hvordan elevene fungerer sosialt.

- **Se eleven**
En elev som læreren ser, oppmuntrer og viser interesse for, vil ha en tendens til å bli verdsatt av medelever.
- **Negativ oppmerksomhet fra læreren blir lagt merke til**
En elev som læreren ignorerer eller gir mye negativ oppmerksomhet, kan lett bli uinteressant og lite sosialt attraktiv for medelever. Det kan se ut til at disse elevene også lettere blir utsatt for krenkelser fra medelever.

Kartlegg klassens sosiale miljø

Spørsmålene nedenfor kan brukes for å kartlegge det sosiale miljøet i klassen. De er prøvd ut i en rekke sammenhenger, og de gir et godt bilde av hvordan situasjonen er i klassen. Elevene skal fylle ut dette

anonymt. Lærerne kan bruke svarene som grunnlag når de skal drøfte klassemiljøet. Resultatene kan også med fordel drøftes med elevene.

Skjema for kartlegging av klassens sosiale miljø

Nr.	Utsagn	Helt enig	Litt enig	Litt uenig	Helt uenig
1	Jeg har blitt venner med mange i denne klassen				
2	I denne klassen blir du godtatt selv om du ikke er like flink som andre, og selv om du er litt annerledes enn andre.				
3	Klassekameratene hjelper meg hvis det er noe jeg ikke får til eller ikke skjønner.				
4	Klassekameratene bryr seg om hvordan jeg har det.				
5	Klassekameratene mine liker meg.				
6	Det er elever i klassen som jeg ikke går så godt sammen med.				

Kartlegg sosiale relasjoner

1. Be elevene skrive navnet på de tre elevene de helst vil være sammen med i timene, og navnet på de tre elevene de helst vil være sammen med i friminuttet.
2. Bruk en klasseliste og registrer hvor mange kryss de enkelte elevene får fra medelever.
3. Ut fra disse dataene kan det være nyttig å lage et nettverkskart der du tegner opp relasjonene mellom elevene.

Metoden gir gode opplysninger om elevenes sosiale attraktivitet og roller i klassen.

Vedlegg

- [Skjema for kartlegging av det sosiale samspillet \(doc\)](#)
- [Skjema for kartlegging av det sosiale samspillet \(odt\)](#)
- [Eksempel på nettverkskart/sosiogram](#)

Ta del i elevenes sosiale verden

Lærere bør, som andre voksne, følge godt med på hva som foregår i barne- og ungdomsmiljøene. Både i og utenfor skolen kan negative og avvikende sosiale miljøer etableres. Det jevnaldrende ungdommer kan se på som sosialt attraktivt, kan utvikle seg til å bli handlinger som er sosialt uakseptable.

Case og spørsmål til refleksjon

På en ungdomsskole med fire parallellklasser på hvert trinn er det i 9a til sammen 26 elever, 11 jenter og 15 gutter. Fem lærere underviser disse elevene i de ulike fagene. De fleste av elevene er engasjerte i timene på skolen, og elevene er hver for seg imøtekommende og hyggelige å snakke med. Lærerne mener også at det faglige nivået blant elevene er relativt bra, selv om det er stor variasjon mellom dem.

Denne høsten har imidlertid lærerne i stadig større grad opplevd at det er klikkdannelser og konflikter i jentemiljøet i klassen. Dette kommer til uttrykk både i friminuttene og i timene. Enkelte jenter får negative blikk fra andre når de svarer læreren, tar ordet eller forsøker seg på sosiale initiativer. Dette bidrar også til at mange timer er preget av lett uro, prating og uoppmerksomhet. To av jentene står tydelig utenfor. Disse to ser i stadig mindre grad ut til å kunne konsentrere seg om undervisningen og de arbeidsoppgavene de skal utføre. Lærerne opplever at læringsmiljøet blant elevene har blitt relativt dårlig, og at flere av elevene er utrygge på skolen.

Drøftingsoppgave

Hvilke strategier kan brukes for å etablere et inkluderende miljø som sikrer at alle elevene deltar i det sosiale fellesskapet?